

STANISŁAW BIEL SJ

Pod
skrzydłami
Boga

Opowieść
o wiernej miłości

Wydawnictwo WAM

© Wydawnictwo WAM, 2020

Opieka redakcyjna: Klaudia Bień
Redakcja: Katarzyna Stokłosa
Korekta: Tomasz Zając
Projekt okładki: Dominik Wicher
Skład: Edycja

ISBN 978-83-277-2271-3

NIHIL OBSTAT

Przełożony Prowincji Polski Południowej Towarzystwa Jezusowego
ks. Jakub Kołacz SJ, prowincjał
Kraków, dn. 15 stycznia 2020 r., l.dz. 22/2020

WYDAWNICTWO WAM

ul. Kopernika 26 • 31-501 Kraków

tel. 12 62 93 200

e-mail: wam@wydawnictwowam.pl

DZIAŁ HANDLOWY

tel. 12 62 93 254-255 • faks 12 62 93 496

e-mail: handel@wydawnictwowam.pl

KSIĘGARNIA WYSYŁKOWA

tel. 12 62 93 260

www.wydawnictwowam.pl

Druk i oprawa: EKODRUK • Kraków

Publikację wydrukowano na papierze Ecco book 70 g wol. 2.0
dostarczonym przez Antalis Poland Sp. z o.o.

Spis treści

Od autora	7
1. W czasach, gdy rządili sędziowie	11
2. Za chlebem	19
3. Trzy kobiety – same jak drzewa огоłocone z liści.	27
4. Gdzie ty, tam ja.	33
5. Słodko-gorzka	43
6. W domu najlepiej.	51
7. Kłosa na wagę złota.	59
8. Skrzydła Boga	67
9. <i>Goel</i>	75
10. Niemoralna propozycja	85
11. Pewnej chłodnej nocy	93
12. Lewirat	103
13. Niepusta	111
14. Kosztowny sandał	117

15. Matki narodu	125
16. Więcej niż siedmiu synów	131
Epilog. Jak Maryja	139
Literatura cytowana	143

Od autora

Księga Rut należy do najkrótszych, ale zarazem najpiękniejszych ksiąg Starego Testamentu. Wraz z Pieśnią nad Pieśniami oraz Księgami Koheleta, Estery i Lamentacji tworzy tak zwane zwoje świąteczne, czyli *Hamesz Megilot* (dosłownie pięć zwojów). Są one czytane w liturgii synagogałnej z okazji najważniejszych żydowskich świąt. Księgę Rut odczytuje się w czasie Święta Tygodni, czyli Pięćdziesiątnicy. Umieszczenie jej we wspomnianych świątecznych ramach nie jest przypadkowe. Święto to wiąże się bowiem z naturą, stanowi rodzaj współczesnych dożynek, dziękczynienia za zebrane plony. Ponadto odwołuje się do przymierza zawartego przez Boga z Izraelitami na górze Synaj. Obydwa tematy podejmuje Księga Rut.

Główną bohaterką księgi jest Rut, Moabitka, cudzoziemka, której losy splatają się z mieszkańcami Betlejem. Jej wielka miłość i przywiązanie do teściowej sprawiają, że podobnie jak

Abraham opuszcza rodzinny kraj, by rozpocząć nowe życie i zakorzenić się na stałe w innej kulturze, historii i religii. Dzieje Rut to opowieść kobieca, opowieść o trzech kobietach, które po śmierci mężów „pozostały same jak drzewa оголоcone z liści, wyciągające ku niebu swe gałęzie z błaganiem o litość Tego, który wzbudza życie, pozwalając, by przychodziły kolejne wiosny” (A. Cànopi). Odważne, ufne i kochające kobiety nie zawiodły się. Doświadczyły łaskowości i miłosierdzia Boga, który wziął je pod swe skrzydła i przeprowadził przez zawile koleje życia.

Rut, służebnica i pokorna zbieraczka kłosów na polach bogatego właściciela, dostąpiła nieoczekiwanej nobilitacji. Poślubiona przez Booza została z czasem zaliczona do Matek Izraela. Co więcej, jako prababka króla Dawida, należy do przodków samego Jezusa Chrystusa! Księga opisująca jej dzieje kończy się sceną narodzin syna Obeda, dziadka Dawida. Ale kontemplując ją, myślimy już o innych narodzinach. W tym miejscu – być może na tym samym polu – w „mieście chleba” przyszedł na świat Ten, który stał się chlebem dającym życie wieczne.

Księga Rut nie jest więc zwykłą historią prostych kobiet żyjących w zamierzonych

czasach. Jest historią zbawienia. Więcej – jest naszą historią. Dzieje się także dziś, tu i teraz, w naszym życiu, w twoim życiu!

Oddaję do rąk czytelnika medytacje biblijne poświęcone Rut z nadzieją, że będą one impulsem do osobistej refleksji i pogłębienia życia duchowego. Zaś postacie prezentowane w tej księdze staną się lustrem, w którym każdy odnajdzie własne odbicie.

1. W czasach, gdy rządzą sędziowie

Historia Rut toczy się w czasach sędziów; prawdopodobnie w drugiej połowie XII wieku przed Chrystusem. Sędziowie sprawowali bowiem rządy po podboju ziemi kananejskiej przez Izraelitów. Termin „sędzia” jest określeniem technicznym; nie odpowiada współczesnemu rozumieniu tego pojęcia. Nie oznacza więc osoby, która feruje wyroki i rozsądza sporne sprawy między zwaśnionymi stronami, lecz głosi Prawo Boże, panuje, przewodzi oraz rządzi, chociaż nie jest królem. Sędziowie byli powoływani przez Boga *ad hoc*, w konkretnych sytuacjach, aby przyjąć z pomocą ludowi narażonemu na opresję i przemoc sąsiadów. Do najwybitniejszych sędziów należą: Gedeon, Samson, Jefe oraz Debora. Okres, w którym władzę sprawowali sędziowie, naznaczony był przemocą, konfliktami, wojnami, podbojem, a w konsekwencji

cierpieniem i śmiercią. Stanowił dominium mężczyzn. Ewenementem była w tym gronie Debora.

Na tym tle Księga Rut to oczywisty kontrast. W miejsce udręczenia związanego z nieustannymi konfliktami świata mężczyzn pojawiają się pokój, dialog, życie wspólnotowe, miłość, które wnoszą kobiety. Są one „niezależne, samotne, są paniami swego życia, mogą kochać i czuć się kochane” (M. Puerto). Postacie męskie pojawiające się na kartach księgi również nie odpowiadają ideałowi sędziów. Są bardziej wycofane, nieobecne, czule, „kobiece”.

Księga Rut opisuje perypetie niewielkiej rodziny żyjącej w środowisku wiejskim, jakim było wówczas Betlejem. „Na tle wiejskiej scenerii dostrzeżemy tu niewiele postaci, ale wszystkie one są ważne” (A. Cànopi). Główną bohaterką jest Noemi. Jej imię oznacza „moja słodycz”. „W niej jest sama rozkosz, w niej nie ma goryczy, nie ma cierpienia, nie ma samotności, nie ma bólu, ona jest chodzącą słodyczą. (...) Ma imię, które powinna mieć każda kobieta” (A. Szustak). Mężem Noemi jest Elimelek. Jego imię to z kolei oddanie hołdu Bogu i wyznanie wiary, swoiste *credo*. Oznacza: „Bóg jest moim królem”. Symboliczne są także imiona

dwóch synów Noemi i Elimeleka. Starszy ma na imię Machlon, czyli „osłabienie, choroba”, zaś młodszy – Kilion, czyli „wyniszczenie, zagłada”. Imiona te są pierwszym zwiastunem tragicznej przyszłości.

W tradycji semickiej imiona odgrywały istotną rolę. Wyrażały tożsamość osoby, a niejednokrotnie decydowały o jej losie. Opowiadały i tworzyły historię. Dlatego z czasem zostały nazwane „imionami mówiącymi”. „Dom Izraela zbudowany jest na osobach. Historia ludu nie jest następstwem zewnętrznych faktów, nie są to zrządzenia przypadku. Historię Izraela podtrzymują i są jej bohaterami pewne imiona wypełnione historią. (...) A w ich wzajemnych relacjach, przy całym ich skomplikowaniu i dwuznaczności, ich działaniach trafnych i błędnych, bierze udział Bóg. I to uczestnictwo Boga sprawia, że historie te tworzą «historię świętą», samą historię Boga” (M. Puerto).

Noemi wraz z rodziną mieszka w Betlejem (oddalonym kilka kilometrów na południe od współczesnej Jerozolimy). Ta hebrajska nazwa oznacza „dom chleba” albo potocznie „piekarnię”. Sugeruje, że jest to region bogaty rolniczo. „Miejsce to jest szczególnie narażone na zmiany klimatyczne z powodu braku studni

i dobrych cystern, w których można by gromadzić wodę” (J. Walton). Niemniej jest obszarem obfitującym w uprawy zbóż, szczególnie pszenicy i jęczmienia; ponadto uprawia się tu oliwki i winogrona.

Wydaje się, że rodzina Elimeleka żyła dostatnio; mając zapewniony byt i poczucie bezpieczeństwa. Jej egzystencja przypominała sielankę z ogrodu Eden. „Mężczyzna i kobieta, oboje o wspaniałych imionach, które wyrażają ich przepiękne cechy, żyjący w miejscu obfitującym, gdzie niczego nie brakuje. Autor Księgi Rut chce nam więc opowiedzieć historię, która nie tylko wydarzyła się na ziemi w konkretnym mieście i w konkretnym czasie, ale roztacza wizję, którą chce nam opowiedzieć o całej ludzkości, w każdym czasie i w każdym miejscu na ziemi” (A. Szustak).

Sielanka nie trwała jednak długo. Betlejem nawiedziła... klęska głodu. W czasach biblijnych nie było to zjawisko rzadkie. Okres głodu naznaczył historię synów Jakuba. Musieli wędrować do Egiptu, aby zakupić zboża u zarządcy faraona, Józefa, który okazał się... sprzedanym przez nich najmłodszym bratem (por. Rdz 47,1nn). W ten sposób Bóg z grzechu braci wyprowadził dobro dla całej rodziny Jakuba.

Głodu doświadczył także Abraham (por. Rdz 12,10nn). Jako nomada wiódł dostatnie życie w Negebie. Jednak brak lub niedostateczna ilość deszczu we właściwym czasie spowodowały suszę, a w konsekwencji słabe plony i głód, który zmusił Abrahama do migracji. Wybrał Egipt, gdyż ziemie egipskie z rozbudowanym systemem irygacyjnym zapewniały możliwość przetrwania suszy. Migracja była dla Abrahama czasem próby. Nie miał bowiem zagwarantowanych praw przysługujących Egipcjanom i traktowany był przez nich jak człowiek gorszego gatunku.

Podobnego głodu doświadczył później Eliasz. Gdy na ziemiach Izraela zapanowała susza (zapowiedziana zresztą przez proroka), Bóg wysłał go do pogańskiej Sarepty, aby przyjął posiłek z rąk ubogiej wdowy (por. 1 Krl 17,7nn). Ona, mimo grożącej jej śmierci głodowej, zaufała prorokowi i Bogu, dzięki czemu przeżyła ona sama, jak również jej syn i Eliasz.

Głód stanowi poważną próbę dla każdego człowieka. Może być powodem kryzysu w relacjach z Bogiem i załamania wiary. Papież Benedykt XVI pyta: „Co jest bardziej tragiczne, co bardziej sprzeciwia się wierze w dobrego Boga i wierze w jedyne Odkupiciela ludzkości niż

głód, który cierpi cała ludzkość? Czy pierwszym dowodem Odkupienia, danym na oczach świata i dla świata, nie powinno być dostarczenie mu chleba i wyeliminowanie głodu?”.

Współczesny człowiek przeżywa jeszcze inny głód – głód wartości, relacji, miłości. Ten głód wynika z wewnętrznej pustki i braku sensu życia. Pokazuje on, że „człowiek jest kimś więcej niż żołądek, a także czymś więcej niż portfel. Jego horyzonty nie powinny ograniczać się wyłącznie do poszukiwania materialnego dobrobytu czy przyjemności. Jego ideały nie powinny być podporządkowane modzie. Człowiek nie żyje tylko po to, aby produkować, konsumować, gromadzić, robić karierę. Powinien się nauczyć głodu i pragnienia Boga” (A. Pronzato). Niemiecki jezuita Alfred Delp, który zginął w obozie nazistowskim, twierdził, że „chleb ma duże znaczenie, większe ma wolność, a największe trwała wierność i nigdy niezdradzona adoracja”.

PYTANIA DO REFLEKSJI:

- ◆ Która księga biblijna jest według ciebie najpiękniejsza? Dlaczego?
- ◆ Które kobiety i którzy mężczyźni odegrali ważną rolę w twoim życiu? Jaka?

1. W czasach, gdy rządzą sędziowie

- ◆ Czy znasz historię swego rodu (rodziny)?
- ◆ Co oznacza twoje imię? Jakie ma dla ciebie znaczenie?
- ◆ Czy żyjesz w poczuciu bezpieczeństwa?
- ◆ Czy jesteś szczęśliwy(-wa)?
- ◆ Czy doświadczyłeś(-aś) w życiu głodu, niepewności jutra? Jak przeżywałeś(-aś) takie sytuacje?
- ◆ Czy umiesz cierpliwie znosić braki materialne czy niedogodności związane z codziennym życiem?
- ◆ Jakie są dziś największe głody ludzkości? W jaki sposób możesz się przyczynić do ich zaspokojenia?
- ◆ Co jest twoim największym głodem?
- ◆ Czy nie angażujesz się nadmiernie w problemy socjalne, zapominając o duchu?